Pellervon Kirjasto N:o 6.

Osuustoiminnan keskittämisestä

ja

sen edellytyksistä.

Kirjoittanut

Hannes Gebhard.

Toinen painos.

HELSINKI 1902.
PELLERVO-SEURA.

JOENSUU,
POHJOIS-KARJALAN KIRJAPAINO-OSAKEYHTIÖ, 1902.

Ensimäinen painos tätä pientä kirjasta, joka ilmestyi tämän vuoden alussa ja nyt on loppuun myyty, oli ylipainos eräästä »Maamies»-lehdessä v. 1901 julkaisemastani esitelmästä, jonka pidin Vaasan läänin Maanviljelysseuran vuosikokouksessa mainittuna vuonna. Koska on huomattu, että tällainen lyhyt ja keskitetty periaatteellinen selonteko siitä liikkeestä, jota Pellervo pyrkii ajamaan maanviljelyksemme avuksi, näyttää olleen haluttua ja tarpeellista lukemista yleiskatsauksen saamiseksi, lasketaan siitä nyt uusi painos julkisuuteen. Tämä toinen painos on jonkun verran eroava ensimäisestä, koska siitä on poistettu muutamia sellaisia kohtia, jotka olivat tilapäistä laatua, jota paitsi muodollisista syistä on tehty muutamia parannuksia.

Helsingissä syyskuulla 1902.

Tekijä.

Sisällys.

1. Osuustoiminnan merkitys ja tarkoitus . . . . Siv. 1.
2. Osuusosto . . . . . » 4.
3. Osuusmyynti . . . . . » 14.
4. Osuusluotto. . . . . » 20.
5. Mitä osuustoiminta vaatii yksityiseltä . . . . » 29.

1. Osuustoiminnan merkitys ja tarkoitus.

Maanviljelijäin osuustoiminnan tärkeydestä on meillä jo niin paljon puhuttu ja kirjoitettu, että me helsinkiläiset jo aloimme luulla että se olisi kaikille eli ainakin maanviljelijöille niin selvillä, että siitä ei enää tarvitsisi puhua. Vieläpä on muutamilla maanviljelystä edustavilla tahoilla havaittu jonkunlaista nurjamielisyyttäkin sitä vastaan, että tämän osuustoimintaliikkeen merkitystä muka olisi tahdottu liioitella, että sen tärkeyttä muka olisi liian suureksi tahdottu tehdä.

On kyllä totta, että muutamia vuosia sitten, kun ruvettiin suuremmalla voimalla puhumaan maanviljelyksen taloudellisen puolen tärkeydestä ja erittäinkin osuustoiminnasta maatalouden päävipusimena, tämä ehkä monen mielestä tapahtui liian jyrkässä muodossa. Mutta tähän en tahtoisi myöntyä.

Eikö niille, jotka ovat tulleet näkemään, mikä suuremmoinen voima osuustoiminnalla on maan talonpoikaissäädyn pystyssä pitämiselle ja jotka samalla ovat vakuutetut siitä että *talonpoikaissäädyn* pystyssä pysyminen on samaa kuin *koko kansan* pystyssä pysyminen, voi antaa anteeksi, kun he, hetkenä jolloin kansamme olemassa-olo on kysymyksessä, tavallista suuremmalla innolla ryhtyvät aatettaan tunnetuksi

tekemään, varsinkin kun he näkevät, että Suomen kansa tässä suhteessa on 50 vuotta jälellä Saksalaisista, 20 vuotta jälellä Tanskalaisista ja vieläpä 10 vuotta jälellä köyhyydessä ja pimeydessä eläneistä Irlantilaisistakin?

Kun lähemmin tutustuu maalaisoloihimme ja katsoo mitä meillä on osuustoiminnan tärkeyden tunnetuksi saattamisessa saatu aikaan, niin täytyy tulla siihen päätökseen, että meillä vielä on tehty *aivan liian vähän*, että asian tärkeys vielä useille johtavillekin miehille meillä on vieras tai aivan pintapuolisesti tunnettu. Ja kun lisäksi näkee, kuinka tämän asian merkitys muualla sivistysmaissa päivä päivältä käypi maanviljelyksen ja hallitusten johtaville miehille yhä selvemmäksi, niin ei voi siitä vielä mielestäni meillä puhua liioittelemalla.

Aivan äskettäin olen lukenut erään huomiota herättäneen englantilaisen maataloustutkijan teosta, jonka hän kirjoitti sittenkuin oli matkustellut läpi koko maansa tutkimassa maanviljelyksen tarpeita ja toivomuksia. Hän kertoo siinä, että etevimmät maanviljelijät — huomatkaa: ei ne, joilla maanviljelys ainoastaan on »mallikelpoisessa» kunnossa, vaan ne, joitten maanviljelys on taloudellisesti parhaimmin menestynyt — ovat yksimielisesti lausuneet, että meidän aikamme maanviljelyksen väki ja voima on — paitsi työtä säästävien koneiden käyttämisessä, maanviljelyksen hyvässä hoidossa ja pienten tulolähteiden vaarinottamisessa — *välikauppavoiton vähentämisessä osuustoiminnan kautta.* Ja hän jatkaa tämän johdosta:

»Vähän hyödyttää uusien viljelystapojen omaksuminen, ennenkuin tyydyttävä osuustoimintakoneisto on saatu toimimaan yli koko maan».

Ja eräs toinen englantilainen maanviljelijä (vuokraaja) kirjoittaa: »Itsekseen eläminen on pieniviljelijän kuolema, olkoonpa hän sitten maanomistaja tahi vuokraaja, samaten kuin se myöskin on monessa suhteessa suurviljelijän häviö».

Ja puhuessaan siitä tunnetusta surkuteltavasta tosiasiasta, että talonpoikainen väestö Englannista on vuosisatojen kuluessa hävinnyt, sanoo sama maanviljelijä:

»Jos osuuskassoja olisi löytynyt Englannissa, niin olisivat useammat epäkohdat, jotka johtuvat siitä, että pienitilalliset ovat joutuneet häviölle, tulleet ehkäistyiksi tai kokonaan poistetuiksi».

Osuustoiminnan kautta tahdotaan siis, kuten äsken mainitsin, m. m. saada aikaan *välikauppavoiton vähentämistä* ja sillä tavalla maanviljelijäin menojen vähenemistä ja tulojen lisäämistä. Erehdyttävää on näet puhua välittäjien poistamisesta, välikauppiaiden hävittämisestä. *Välitystä* aina tarvitaan, siten on kehitys muodostanut nykyisen taloudellisen elämämme. Välitys on vaan *järjestettävä* sillä tavalla, että se tulee tavaran nauttijalle ja tuottajalle vähimmin rasittavaksi. Osuustoiminnankin tultua yleiseksi tarvitaan tavallisesti *kaksi välittäjää,* nimittäin:

1) *vähittäisvälittäjä,* joka on meitä niin likellä, että helposti voimme sitä tavata jokapäiväisissä tarpeissamme ja

2) *tukkukaupanvälittäjä,* joka välittää ulkomaitten tahi etäämpänä olevien ja vähittäisvälittäjän välillä.

Jos siis osuustoiminnallinenkin kauppa tarvitsee noin monta välittäjää, miten kannattaa — kysytte ehkä — ryhtyä ollenkaan sellaista puuhaamaan? Sil-

loinhan pitää taas ruveta uusia virkamiehiä elättämään, on muuan maalainen meillä kuulema sanonut. Ja siinä tuo maalainen oli aivan oikeassa, että osuustoimintaliike synnyttää virkamiehiä eli oikeammin palvelusmiehiä. Se on juuri osuustoiminnan tarkoitus: kauppiaan tulee olla kansan eli ostajapiirinsä *palvelija,* eikä sen *herra.* Sananparsi sanoo, että tuli on hyvä palvelija, mutta huono herra. Osuustoimintamies voipi syyllä sanoa, että kauppias on tarpeellinen ja välttämätön palvelija, palkkalainen, mutta hän on huono herra, jos hän tyrkyttää meille tarpeettomia ja ala-arvoisia tavaroita taikka tarpeellisia kohtuuttomasta hinnasta. Kun siis osuustoiminta tarkoittaa kauppiaasta, joka tähän saakka on ollut ostajain herrana, tehdä niiden palvelusmies, niin tässä tavallaan on kysymyksessä vallankumous liikemaailman alalla. Mutta siihen kuluu miespolvia, ennenkuin sen perille päästään edes muutamissa kaupan haaroissa.

2. Osuusosto.

Nykyinen kapitalistinen liikemaailma tarkoittaa mahdollisimman suuria voittoja pääomalle, olkoonpa se sitten yksityisten liikkeitten tai osakeyhtiöitten. Se on järjestetty ylhäältäpäin: tehtailijat kilpailevat tuottamalla niin paljon kuin mahdollista, huolimatta siitä, kuinka paljon tavarata todellisuudessa tarvitaan, ja niin huokeata kuin mahdollista. Siitä on välttämättömänä seurauksena, että tavara ei voi aina olla kelvollista. Tehtaitten täytyy käyttää kauppamatkustajia ja myöntää paljottain ostajille suuria hinnanalennuksia, jotta tukkukauppiaat saataisiin houkutel-

luiksi ostamaan niin paljon kuin mahdollista. Tukkukauppiaat käyttävät samaten kauppamatkustajia jotka tyrkyttävät tavaraa paikalliskauppiaille enemmän kuin ne todellisuudessa tarvitsisivat; se pakoittaa heitä taas puolestaan tyrkyttämään velaksikin ostajilleen, huolimatta siitä, tarvitsevatko he tavaroita vai ei. Tästä on seurauksena, että paikalliskauppias ei tule koskaan saamaan takaisin kaikilta, joille hän on velaksi myynyt, vaan täytyy hänen pitää siksi suuria hintoja, että hän voi saada korvausta toisilta ostajilta. Samaten tukkukauppias ei voi saada sisään saataviaan kaikilta paikalliskauppiailta, vaan tulee heidän hintansa olla siksi korkeat, että hekin saavat korvausta tappioistaan, j. n. e.

Kutka siis lopulta kaikki nuot velkakaupan tuottamat vahingonkorvaukset kauppamaailmalle suorittavat? Ja kutka oikeastaan elättävät kaikki nuot moninkertaiset välittäjät? Tietysti tavaran ostajat. Ajatelkaammepa esimerkiksi mitä nuot kauppamatkustajat, jotka viime vuosina ovat ruvenneet kiertelemään toistensa kintereillä, maksavat. Kerran matkustaessani Vaasan läänissä eräällä tutkimusmatkalla tapasin useimmassa kestikievarissa ja useimman kauppapuodin kohdalla kauppamatkustajan rattaat. Yhdessä kestikievarissa, jossa olin yötä, sanoi emäntä samana yönä olleen viisi tuollaista kauppamiestä yhtenä yönä.

Tällaisista kauppamatkustajista kysyvät Sweitsin maanviljelijät osuustoimintalehdessään: »Pitääkö meidän elättää 16,000 kauppamatkustajaa, jotka maksavat kansallemme vähintäin 40 miljoonaa markkaa vuodessa?»

Aivan toisella tavalla tulee osuustoiminnallinen kauppa toimimaan. Se on näet järjestetty päinvastaiseen suuntaan,. alhaaltapäin:

Ostaja itse päättää, mitä tavaroita hän todella tarvitsee ja sen mukaan hänen osto-osuuskuntansa tilaa ainoastaan sitä tavaraa ja sen verran, kuin ostajat todella tarvitsevat. Lisäksi vaatii osuuskunta velkakaupan poistamisen ja siten säästyvät nuot edellisessä puheena olleet vahingonkorvausrahat. Kauppamatkustajat syrjäytetään sen kautta, että paikallisosuuskunnat yhtyvät joko omaa tukkukauppaa perustamaan tai yhteistä välitysliikettä käyttämään, joka toimii heidän ja tukkukauppiaitten välillä. Tällainen yhteinen välitysliike ei maksa enempää kuin yksi kauppamatkustaja, mutta se tekee satojen sellaisten hyödyn ja poistaa kaikki ne vahingot, joita he tuottavat.

Osuuskuntien yhteinen tukkukauppa taas tilaa tehtailijoilta ainoastaan sen verran kuin se todellakin tarvitsee ja tehtailijat puolestaan pääsevät tekemästä enempää kuin mitä todellakin tarvitaan. Osuustoiminnalle perustettu kauppa voipi siis varsin hyvin päästä useista näistä välittäjistä ja saada välitys nykyistä paljoa huokeammaksi.

Mitä ensiksikin paikalliskauppaan tulee, niin voivat suotuisissa oloissa n. s. *kauppaosuuskunnat* (konsumtsioniyhdistykset) menestyksellä suorittaa ostajapiirinsä tarpeet; mutta olojen tulee todella olla suotuisia, muuten ne voivat käydä vaarallisiksi, ja sen vuoksi emme me Pellervossa ole erityisesti kehoittaneet maanviljelijöitä niitä perustamaan. Sitä vastoin voivat n. s. *osto-osuuskunnat*, jotka välittävät

muutamien tärkeimpien tarvetavarain ostoa, kaikkialla menestyä, missä kulkuneuvot sen sallivat ja kunnollisia ihmisiä on johdossa.

Näitten paikallisten osuuskuntien on kumminkin vaikea edullisesti toimia ilman jonkunlaista keskuslaitosta. Muissa maissa ovatkin jo kaikkialla, missä osuustoiminta on päässyt kehittymään, paikallisosuuskunnat, kuten sanottu, joko yhtyneet keskusosuuskuntia perustamaan tai asettaneet itselleen yhteisen välitysliikkeen.

Meillä Suomessa on tässä takavuosina useaan kaupunkiin perustettu n. k. »kansallisia» tahi n. k. »maanviljelijäin» kauppaosakeyhtiöitä. Silloinkuin osuustoimintaliikettä meillä ei vielä tunnettu, oli luonnollista, että ruvettiin hapuilemaan tähän suuntaan osakeyhtiömuotoa käyttäen. Ja muutamissa kaupungeissa näillä liikkeillä on epäilemättä ollut merkityksensäkin. Mutta liian suureksi luulisin sitä useinkin arvosteltavan ja ehdottomasti on pidettävä erehdyksenä, kun nyt vielä uskotellaan maanviljelijäin suurta enemmistöä sillä, että tällaiset liikeyritykset olisivat heidän etujensa mukaiset. Ja kumminkin sitä näytään monella taholla tekevän: koetetaan selittää osuustoimintaa muka meidän oloissamme epäkäytännölliseksi ja suuria osakeyhtiöitä kaupunkien ympäristön maamiehille muka parhaimpina onnentuojina.

Alituisesti nousee sen vuoksi kysymys sellaisen perustamisesta esille ja siitä kysytään Pellervonkin neuvoa. Kehoittaisin sen vuoksi asianomaisia menemään tutkimaan, mitä todellista hyötyä nuo osakeyhtiöt tuottavat ympäristönsä *maanviljelijäin suurelle enemmistölle.* Ne todellisuuteen perustuvat tiedot, jotka ainakin Pellervo on saanut kootuiksi, eivät

ole niin houkuttelevia kuin moni ehkä luulee. Useimmasta tällaisesta osakeyhtiöstä on se tieto, että niissä suurin osa osakkeista on joutunut suurten rahamiesten ja kauppiasten käsiin, vaikka ne ainakin osaksi alkujaan ovat olleet maanviljelijäin omia ja vaikka liikkeet yhä vieläkin käyvät »maanviljelijäin» tai »maalaisten» kaupan nimellä. Jos ne siis tuottavat voittoa, niin menevät ne suurimmaksi osaksi muille kuin maanviljelijöille ja jos maanviljelijöille, niin aniharvoille.

Sitä osoittavat vallan hyvin m. m. ne muutokset sääntöihinsä, joita ainakin muutamat tällaiset osakeyhtiöt ovat viime aikoina tehneet. Säännöissään olivat ne alkujaan näet luvanneet, että osa voitosta olisi osuustoiminta-periaatteen mukaisesti jaettava ostajille heidän ostoksiensa arvon mukaan, mutta ainakin parissa yhtiössä on tämä pykälä osakkaiten vuosikokouksessa päätetty poistaa. Viimeinen tällainen sääntöjen muutos tehtiin vuonna 1901 ja siitä luettiin U. S:ssa näin kuuluva uutinen: »Ostoprosenttia ei päätetty tällä kertaa jakaa, ja koska yhtiön säännöt tässä kohden ovat *epäselvät,* niin koko ostoprosenttia koskeva määräys päätettiin poistaa säännöistä». (!)

Toiset näistä maalaisten kauppaosakeyhtiöistä tai osuuskauppaosakeyhtiöistä tai millä nimellä ne käynevätkään, ovat menestyneet huonosti: niiden osakkeita myydään usein huutokaupassa paljoa alle nimellisarvon. Mitä taas tavaran laatuun ja hintaan tulee, niin eivät nämät yhtiöt siinä kohden liene sanottavia jos mitäänkään saaneet aikaan.

Kokemus näistä osakeyhtiöistä alkaa siis jo omassa maassamme olla sama kuin mikä se on ulko-

maillakin ollut: jos osakeyhtiö menestyy, niin muuttuu se vähitellen rahamiesten yhtiöksi, jos se ei menesty, tuottaa se osakkeenomistajilleen tappiota. Tämä kokemus muista maista on kyllä meillä esitetty kirjallisuudessa, mutta sitä on sanottu »epäkäytännölliseksi». Ja epäkäytännöllinen se taisi ollakin niille, jotka tahtoivat hyötyä maanviljelijäin kustannuksella!

Ne siis, jotka tähän aikaan vielä esittävät maanviljelijöille tällaisten osakeyhtiöitten osakelistoja, tekevät sen joko ymmärtämättömyydestä tahi hankkiakseen *itselleen* voittoa.

Ainoaksi vakavaksi perustaksi, jolle tällaiset suuremmat, maanviljelijäin keskuskaupat ovat perustettavat, on maanviljelijäin kova kokemus huomannut pienet paikalliset osuuskunnat.

Suurkauppojen tulee ehdottomasti perustua niihin ja olla niin järjestettyjä, että nämät voivat tuntea ne omikseen ja että ne ovat ainoastaan paikallisosuuskuntain omistamia.

Tällaiset osto-osuuskuntain tai ostoyhdistysten omat keskustat voivat olla, kuten jo ennen on mainittu, joko n. k. keskusosuuskauppoja tahi n. k. välitysliikkeitä.

Keskusosuuskauppa voipi kyllä olla osakeyhtiön muotoon rakennettu, mutta tämän osakeyhtiön tulee olla sellaisen, jossa osakkaina on yksinomaa osuuskuntia (paitsi johtokunnan jäseniä, jotka kumminkaan eivät itse saa liikettä käyttää eivätkä osakkeilleen muuta voittoa kuin tavallisen talletuskoron). Osuuskunnat sitoutuvat vastaamaan liikkeen veloista ja se sitoo heidät siinä pysymäänkin. Voitto ei tule koskaan muille kuin osuuskunnille ostoprosenttina ja

se tietysti tekee myöskin, että osuuskunnat luottamuksella pysyvät siinä.

Tämä on luja rakennus. Mutta tällaiseen rakennukseen emme pääse, ennen kuin meillä on syntynyt tarpeellinen määrä paikallisosuuskuntia: rakennusta ei pidä mennä rakentamaan ilman perustusta.

Ja vaikka meillä jo olisikin syntynyt niin paljon paikallisosuuskuntia, että ne kelpaisivat perustaksi, niin vielä sittenkin on tällaisen pysyvän keskustan rakentamista mietittävä kahteen kertaan, ennenkuin siihen ryhdytään. Siihen tarvitaan näet melkoinen määrä pääomaa tai ainakin takuusitoumuksia paikallisosuuskuntain puolelta. Ja siihen näiden ei pidä mennä, ennenkuin kaksi tärkeätä ehtoa on täytetty, nimittäin:

1:ksi että osuustoimintahenki on päässyt niin juurtumaan, että paikallisosuuskunnat pysyvät uskollisina keskustalleen, vaikka se aluksi tai joskus voisi tuntua raskaalta uhraukseltakin: harvoin näet saadaan mitään tärkeätä aikaan ilman uhrauksia; ja

2:ksi että on tiedossa johtokunta, johon täydellisesti voidaan luottaa ja ennen kaikkea liikkeen johtaja, joka on aatteelle uskollinen ja samalla etevä liikemies: ei pidä näet koskaan alottaa suurta liikettä, ennenkuin ensin on *mies* tiedossa.

Ja sittenkin, kun kaikki edellä mainitut ehdot ovat täytetyt, tulee vielä malttaa mielensä niin kauvan, että saadaan aikaan yksi *yhteinen liike koko maata varten.* Sillä monta liikettä vaatii monta etevää johtajaa ja niitä on harvassa; ja monta johtajaa vaatii monta palkkaa, monta konttoria j. n. e. Kokemus on useista maista jo osoittanut, että siellä, missä on perustettu useita tällaisia liikkeitä, näitten

johtajat ovat huomanneet erehdyksensä, niitä on pitänyt yhdistellä tai ovat muutamat menneet kumoon. Mutta vanhojen liikkeitten yhdistäminen on jälestäpäin vaikea asia: siinä tulee kaikenlaiset edut, kaikenlaiset vanhat tunteet ja vastenmielisyydet väliin, jotka vastustavat sitä; myöskin johtuu siitä usein taloudellisia tappioita.

Tämä keskusosuuskaupan perustaminen on siis, jos mieli saada kunnollista aikaan, lykättävä tulevaisuudenasiaksi, jota me ehkä emme tule näkemäänkään toteutettuna, — elleivät olot suorastaan pakoita sellaista syntymään.

Jos sitä vastoin — kuten toivottavaa olisi — tämä aate saapi kehittyä rauhallisesti ja luonnollisesti, niin maanviljelijät varsin hyvin voivat pitkän aikaa vielä tulla toimeen ilman tuollaista kiinteään kauppaan ostavaa keskustaa n. s. *välitysliikkeen* avulla.

Välitysliikkeellä tarkoitan sellaista kauppa-asioimiskonttoria, joka välittää osto-osuuskuntien ja tavallisten tukkukauppiaitten välillä.

Tällaisen välitysliikkeen avulla ovat Saksan työväen kauppaosuuskunnat tulleet toimeen monta kymmentä vuotta; tällaiseen ovat Ranskan työväen kauppaosuuskunnatkin tyytyneet; tällainen on toimessa Itävallan maanviljelijäin osto-osuuskunnilla ja tällainen on kymmenkunta vuotta menestyksellä palvellut Etelä-Ranskankin maanviljelijöitä.

Tämä viimeksi mainittu on ollut Pellervolle mallina, kun se suunnitteli Välitysliikkeensä Suomen maanviljelijäin osto-yhdistyksiä varten. Missä muodossa tämä on meillä toiminut käynee selville seuraavista Välitysliikkeelle laaditun ohjesäännön pykälistä:

1 §. Pellervon Välitysliikkeen tarkoitus on edistää taloudelliseen yhteistoimintaan liittyneiden maanviljelijäin toimeentuloa välittämällä heille tavarain ostoa ja myyntiä hyvin järjestetyn kaupan muodoissa ja sen tuottamine etuineen.

2 §. Välitysliike ei osta eikä myy omassa nimessään eikä omaan laskuunsa, vaan välittää ainoastaan kauppa-asioimistona ilman vastuunalaisuutta kauppojen tekoa ostajan ja myyjän välillä niillä ehdoilla, joita se kulloinkin voi hankkia.

3 §. Välitysliike välittää seuraavia tavaroita: vehnänliseitä, rehuvehnäjauhoja ja muita väkirehuja, kainiittia, tuomaskuonaa, luujauhoja, chilisalpietaria ja muita apulanta-aineita, siemen- ja muuta viljaa, heinänsiemeniä, olkia, heiniä, perunia, meijeritarpeita, jauhoja, suoloja, lamppuöljyä, koneita ja työkaluja, rautaa, nauloja ja hevosenkenkiä.

4 §. Välitysliike välittää *ostoa*

1) osuustoimintalain mukaan perustetuille osuuskunnille, niinkuin osto- ja myynti-osuuskunnille, osuusmeijereille, osuuskassoille, kone- ja kauppaosuuskunnille;

2) yhtiömeijereille, jotka ovat perustetut ennen osuustoimintalain voimaanastumista ja joiden Välitysliike havaitsee työskentelevän pääasiassa osuustoiminta-aatteen pohjalla; näille kumminkin ainoastaan toistaiseksi;

3) maamies- ja muille samassa tarkoituksessa toimiville seuroille ja yhdistyksille;

4) satunnaisille ostoyhdistyksille sekä

5) kunnille.

Myyntiä välitetään:
ainoasti sellaisille laillisesti perustetuille osuuskunnille, jotka vastaavat tavaransa kelvollisuudesta.

8 §. Välitysliike ryhmittää tilaukset asian mukaisesti ja lähettää ne niille tukkukauppiaille tahi tehtaille, jotka ovat ruvenneet kauppayhteyteen Välitysliikkeen kanssa ja joitten tarjoukset kutakin eri tilausta varten ovat edullisimmat.

10 §. Kun myyjä on lähettänyt tavarat asianomaiselle vastaanottajalle, tulee hänen samalla Välitysliikkeelle lähettää ostajalle asetettu lasku, jossa aina tulee olla pro-

senteissa merkittynä niitten tavarain laatu, joista se on mahdollista ja tarpeellista. Sittenkuin Välitysliike on laskut tarkastanut ja leimasimellaan hyväksytyiksi merkinnyt, lähettää se ne tilaajille. Tilaajien tulee maksaa lasku suoraan myyjälle viimeistään 30 päivän kuluessa laskun kirjoituspäivästä. Jos suoritus tapahtuu myöhemmin, tulee ostajan maksaa käypä diskonttokorko koko ajalta.

12 §. Myyjä suorittaa Välitysliikkeelle sen välittämistä kaupoista välityspalkkiota, joka lasketaan tavaran laadun, arvon ja määrän mukaan Pellervo-Seuran Johtokunnan hyväksymän tariffin mukaan.

13 §. Välityspalkkiosta kerääntyvät tulot käytetään Välitysliikkeen ylläpitämiseen. Jos niitä tulevaisuudessa kokoontuisi enemmän kuin mitä liikkeen ylläpitämiseen on kulunut, saavat ne osuuskunnat ja pysyväiset seurat, jotka ovat liikettä edellisenä vuonna käyttäneet, lähettää edustajia päättämään, millä tavoin tämä ylijäämä on käytettävä.

14 §. Pellervo-Seuran Johtokunta pitää liikkeen hoitoa silmällä sekä tarkastaa sen vuositilit, joitten tulee olla valmiina ennen 1 päivää maaliskuuta.

15 §. Välitysliikettä edellisen vuoden kuluessa käyttäneet osuuskunnat, maamiesseurat ja muut sen tapaiset pysyväiset yhdistykset ovat oikeutetut valitsemiensa edustajain kautta tarkastamaan Välitysliikkeen edellisen vuoden tilit maaliskuun kuluessa.

Tällainen on se liike, joka nyt toimii Suomen maanviljelijäin palveluksessa. Sen tarkoituksena on kasvattaa heitä osuustoimintaan, saada syntymään järjestettyä osuustoimintaa, saada kehittymään todellista osuustoimintahenkeä.

Kuten ylläolevista ohjesäännön pykälistä huomataan ei tämä liike ole aiottu hyödyttämään Pellervoa millään tavoin; se tuottaa meille vaan lisättyä palkatonta työtä, lisähuolia ja edesvastuuta. Sittenkään emme aio pyytää maanviljelijöitä kannattamaan tätä liikettä. Me toivomme vaan, että he itse tulisivat näkemään, että tuo liike on heidän oma liik-

keensä. Jos he tämän tulevat näkemään, niin he siihen liittyvät, ja jos he ymmärtäisivät siihen kaikki liittyä ja siinä, houkutuksista huolimatta ja katsomatta mahdollisiin hetkellisiin etuihin, uskollisesti pysyisivät, niin he silloin muodostaisivat voiman, joka varmaan olisi siunaukseksi heille itselleen ja Suomen maanviljelykselle.

3. Osuusmyynti.

Osuusmyynti, joka tietysti maanviljelijäin mielestä on paljoa tärkeämpi, on myöskin paljoa vaikeampaa. Jos mieli saada tavaransa edullisesti myydyksi, tulee maanviljelijän joka alalla ruveta perustamaan myyntiosuuskuntia jotka sitoutuvat vastaamaan siitä, että tavara on kunnollista, ja että ostaja saapi sitä määräaikoina sovitut määrät. Niinkauvan kuin maanviljelijät eivät tahdo käydä tätä *vaivaloista*, mutta monien kärsimyksien kautta *ainoaksi oikeaksi havaittua polkua*, niinkauvan heidän täytyy tyytyä siihen, mitä kauppias heille tarjoo, tai siihen, että tavara jääpi kokonaan myymättä.

Tärkein myyntitavara, mikä Suomen maanviljelyksellä tätä nykyä on tarjona, on *voi*. Niinkauvan kuin tehdään kotona käsin pyttyvoita, saadaan tyytyä pyttyvoinhintoihin; niinkauvan kuin lähetetään maito kauppiaitten ostomeijereihin, joista useimmat lisäävät Suomen »saappaanrasvan» mainetta voimarkkinoilla, saadaan tyytyä »saappaanrasvan» hintoihin. Vasta niin isot osuusmeijerit, että ne voivat palkata etevän meijerskan, ja huolellisen johdon ja joitten osuusmiehet ovat alistuneet sen kurinpidon alle, että hoitavat lehmiään järkiperäisesti, navettaa ja maito-

astioita puhtaasti, vasta nämät tällaiset laitokset voivat hankkia kutakuinkin hyviä hintoja maidosta.

Mutta sittenkin!

Niinkauvan kuin Suomen maanviljelijät tyytyvät siihen, että heidän voinsa viedään markkinoille heidän eduilleen vieraitten monilukuisten välittäjien kautta, täytyy heidän tyytyä niihin hintoihin, joita nämät välittäjät katsovat hyväksi tarjota.

Suomen maanviljelijäin pitää siis heidänkin tulevaisuudessa ruveta ajattelemaan voinviennin keskusliikettä, joka on järjestetty heidän etujensa mukaisesti.

Mutta tässäkin on käytävä tuota yhtä ainoata tietä keskitystä kohti: Ensin tulee olla vankka perustus, ennenkuin ryhdytään itse rakennusta rakentamaan. Ja perustuksena tällä alalla ovat todelliset osuuskunnat, joissa kurinpito on niin ankara, että ne valmistavat hyvää tavaraa ja jotka sitoutuvat ensiksikin houkutuksista huolimatta lähettämään kaiken voinsa oman keskusliikkeensä kautta ja toiseksi vissillä summalla vastaamaan keskusliikkeen veloista.

Mutta jos teitä houkutellaan käymään helpompaa tietä, niin olkaa varuillanne: Sinne teitä houkuttelevat ainoastaan ne, jotka eivät ole asiaan perehtyneet, taikka jotka tahtovat yhteistoiminnan nimessä teistä päästä hyötymään. Ja niitä on sellaisia alituisesti liikkeellä, siitä meillä Pellervossa kyllä on tieto. Ja tuo helpompi tie voipi pian viedä sellaisiin tuloksiin, että siitä ei ainoastaan tule taloudellista tappiota asianomaisille vaan — mikä on vielä pahempaa — lamautumista pitkiksi ajoiksi koko osuustoiminnalle maassamme.

Jos liike esimerkiksi asetetaan avonaisen väli-

tysyhdistyksen kannalle ja siihen otetaan osallisiksi kaikenlaatuisia meijereitä, jotka kantavat osuus-, yhdys- tai yhtiömeijerin nimeä, niin ei mikään voi sitoa niitä siihen, vaan voipi kuka matka-asioitsija tahansa houkutella ne pois liikkeestä, joka siten jääpi puille paljaille. Ja tuollainen liike ei uskalla asettaa mitään vaatimuksia siihen liittyneille meijereille voin laatuun nähden, vielä vähemmin tulla niitä tarkastamaan, sillä sellaiset toimenpiteet närkästyttäisivät asianomaisia, jotka silloin uhkaisivat muuttaa toisen vientiliikkeen kundiksi. Tästä olisi seurauksena tietysti huono tavara, huonosta tavarasta huonot hinnat ja siitä ei enää olisi askel pitkä lakkautumiseen. Jos taas liikettä tahdottaisiin rakentaa kiinteämmäksi ja koetettaisiin tavalla tai toisella rahallisesti sitoa nykyisiä yhdys- ja yhtiömeijereitämme siihen, niin voisi olla se seuraus, että, jos liike niille ei voisi aina tarjota parhaimpia hintoja, osakkaat meijeriyhtiöistä äkkiä voisivat mennä pois, yhtyen toisiin tai perustaen uusia laitoksia. Silläkin tavoin välitysliike jäisi kylmille ja tuottaisi tappioita.

Tappiot saavat tietysti maanviljelijät kärsiä, mutta muistakoot aina sen että eivät silloin syytä osuustoiminta-aatetta, vaan omaa kevytmielisyyttään, kun tahtoivat päästä »siitä yli mistä aita oli matalin».

Yhtä tärkeä kuin edellisessä esitetyt ehdot on sekin, että liikettä ei pidä alkaa, ennenkuin siihen keksitään luotettava ja kykenevä mies. Hänen tulee ensiksikin olla aatteelle uskollinen. On näet kokemus monta kertaa osoittanut, että osuustoimintaliikkeen johtaja, huomattuaan millainen liike on, on ruvennut hoitamaan sitä sillä tavoin, että osuuskunnat

ovat joutuneet epätoivoon ja väsyneet; silloin johtaja on esiintynyt »pelastajana», tarjoutumalla liikkeen ostajaksi sopivasta hinnasta. Toiseksi johtajan entisyys tulee olla takeena hänen luonteensa lujuudesta ja kyvystä. Kyvyn todistajana ei tietysti aina ole se, että asianomainen on jotenkuten toiminut tällä alalla, vaikka se tietysti olisi suotavaa. Voipi olla toisia varmoja takeita siitä, että hän kykenee itsenäisesti suurta liikettä johtamaan. Mutta välttämätön ehto on, että tuleva johtaja, ennenkuin liike alkaa, jonkun aikaa oleskelee Tanskassa ja Englannissa tutkimassa tätä liikehaaraa ja tekemässä kauppatuttavuuksia.

Ja lopuksi olisi tälläkin alalla asialle ehdottomasti eduksi, jos meijerimme voisivat yhtyä yhteen ainoaan tällaiseen liikkeeseen, sillä useat heikot eivät olisi omistajilleen hyödyksi mutta asialle ehdottomasti vahingoksi.

*

Toinen maanviljelijän myyntitavara, jolla muutamissa osissa maatamme on tärkeä sija, on *vilja*. Mutta viljakauppamme ja erittäinkin viljanvientimme on — kuten tunnettu — viimeaikoina antanut yhä lisääntyvää aihetta valituksiin maanviljelijäimme puolelta. He tavallisesti syyttävät nykyisistä epäedullisista kauppaoloista tällä alalla kauppiaitamme. Mutta luullakseni niihin on syy ja ehkä enemmäksi osaksi maanviljelijöissämme itsessä. Sillä Suomen viljan kysyntä ulkomailla on vähentynyt tai lakannut sen vuoksi, että sinne on täältä lähetetty huonoa tavaraa.

Viljanvientimme saattamiseksi hyvälle kannalle tarvitaan sen vuoksi nyt paljon vaivaa, kovaa työtä ja ankaraa kuria maanviljelijäin itsensä puolesta. Ja

tämä kaikki on tapahtuva paikallisissa osuuskunnissa, sinne se luja perustus on laskettava tälläkin alalla, eikä suurempiin kaupunkeihin perustettaviin osakeyhtiöihin.

Viljamarkkinat näet asettavat myyjälle aivan samanlaisia vaatimuksia kuin voimarkkinatkin. Samaten kuin voista saadaan parhaimmat hinnat, jos voidaan tarjota yhtäläistä ja kunnollista tavaraa, samaten on viljankin laita. Ja samaten kuin puheena olevaa voita ei voi saada aikaan ilman osuuskuntia, samaten eivät pieniviljelijät voi hankkia suuria määriä yhtäläistä ja kunnollista viljaa liittoutumatta osuuskuntiin.

Ja näitten viljanmyynti-osuuskuntien tehtävänä tulee olla ensiksi hankkia jäsenilleen ja saada heitä käyttämään yhtäläistä siementä, toiseksi niiden tulee saada jäseniään kuivattamaan viljansa samalla tavalla ja samanlaiseksi, kolmanneksi niiden tulee saada heidät kunnollisesti puhdistamaan viljansa ja vielä sen jälkeenkin täytyy yhteisesti hankitulla koneella uudelleen puhdistaa ja lajitella se, niin että voipi lähettää markkinoille ainoastaan täysiarvoista tavaraa; ja vihdoin heidän tulee hankkia kokeitten kautta todistuksia viljansa laadusta sekä sitoutua vastaamaan ostajalle siitä, että tavara on näytteiden kaltaista ja että ostaja todella saapi sitä kaupassa sovittu määrä, sovittuun aikaan, sovitusta hinnasta.

Se on siis ankaraa lakia, jota osuustoimintaaate meille saarnaa. Mutta se on ainoa, satojentuhansien pikkuviljelijäin kokemuksesta oikeaksi huomattu tie, joka viepi toivotuille perille. Se, joka toisessa tai toisessa suhteessa tahtoo sitä oikaista, tulee ennen tai myöhemmin huomaamaan erehdyksensä;

mutta älköön hän silloin syyttäkö onnistumattomuudestaan osuustoiminta-aatetta, vaan omaa itseviisauttaan, taikka omaa herkkäuskoisuuttaan, joka sai hänet enemmän uskomaan aatteen vastustajia.

Vasta sitten, kun meillä on syntynyt joukko tällaisia viljanmyynti-osuuskuntia, voidaan ruveta ajattelemaan viljanmyynnin keskittämistä, jos sitä katsotaan tarpeelliseksi. Voipihan näet ajatella, että meidän etevimmät vientikauppiaamme tällä alalla voivat silloin tarjota näille osuuskunnille niin edullisia ehtoja, että niiden ei pitkiin aikoihin kannata ryhtyä sen enempää tätä kauppaa keskittämään.

Edellä esitettyjä kovia vaatimuksia vastaan maanviljelijäin osuusmyynnin järjestämisessä voidaan ymmärtämättömyydestä tai asian vastustajien puolelta väittää, että ne muka ovat »orjuuttavia»; — ja sellainen väite on meillä julkisuudessakin tehty.

Asian oikea laita knmminkin on se, että nykyisissä näennäisesti »vapaissa» oloissa useimmat maanviljelijät ovat enemmän tai vähemmän liikemiesten käsissä. Mutta jos he vapaasta tahdosta alistuvat omia päätöksiä noudattamaan ja antavat omasta piiristä valitsemallensa johtokunnalle vallan pitää silmällä, että he kaikki seuraavat yhteisiä päätöksiään, joiden tarkoituksena on rehellisyyden ja täsmällisyyden aikaansaaminen, niin he voivat nykyisestä riippuvaisuudestaan (»orjuudestaan») vähitellen päästä yhä suurempaan itsenäisyyteen.

Mutta onpa osuustoiminta-aatteella evankeliumiakin tarjottavana osuustoiminnalliseen viljanmyyntiin liittyneille maanviljelijöille.

Kuten tunnettu on yksi viljakaupan pahimpia epäkohtia se, että maanviljelijä tarvitsee rahaa juuri

silloin kuin hän on saanut viljansa korjatuksi. Mutta silloin juuri on viljanhinta huonoimmillaan ja sen kautta tulee vähävarainen viljelijä usein pakoitetuksi myymään tavaransa huonoimpaan aikaan. Tästä pulmasta voi hänet osuustoiminta auttaa. Jos hän viepi nimittäin viljansa viljanmyyntiosuuskunnan rakentamaan yhteiseen varastohuoneeseen, niin hän, jos osuuskunta on hankkinut itselleen liikepääomaa, voipi siltä saada osan hinnasta etukäteen, tahi, jos tällä osuuskunnalla ei ole liikeneviä rahoja, se voipi antaa todistuksen siitä, että sinne on tuotu viljaa pantiksi, ja tällä todistuksella voidaan saada rahalaina osuuskassasta.

4. Osuusluotto.

Edellisestä olemme nähneet, että maanviljelijäin osuustoiminta niin hyvin oston kuin myynninkin alalla välttämättömästi tarvitsee edullisesti järjestettyä luottoa, päästäkseen täysin hyödyttämään maanviljelystä. Niinikään on kokemus muista maista osoittanut, että maanviljelyksessä ei voida saada ajanmukaisia parannuksia aikaan ilman sitä.

Selvää on näet, että kaikki ne neuvot ja kehoitukset maanviljelystapojen parantamiseen, joita maanviljelysvirkamiehet, maanviljelysseurat ja maanviljelyslehdet antavat maanviljelijöille, kaikuvat enemmän tai vähemmän kuuroille korville siellä, missä maanviljelijä ajattelee tai sanoo: millä minä ostan parempia siitoseläimiä, parempia työkaluja, työtä säästäviä koneita, kun ei ole rahaa, tai miten me voimme perustaa oman osuusmeijerin, kun olemme velassa ostomeijerin omistajalle ja sen vuoksi pakoitetut viemään maitomme hänelle, tai miten voisimme ruveta vil-

jaamme parantamaan ja sitä pitämään varastoissa, kun me välttämättömimpiin tarpeihimme tarvitsemme rahoja niin pian kuin vilja on korjattu, j. n. e. Edistyneimmille maanviljelyksemme edustajille tämä liikepääoman puute jo alkaa olla selvillä: Silloin tällöin on julkisuudessa näkynyt valituksia rahanpuutteen aiheuttamista vaikeuksista maanviljelyksessä. Ja nämät vaikeudet käyvät varmasti päivä päivältä yhä selvemmin esiin, liikepääoma tulee meidänkin maanviljelijäimme välttämättömäksi elinehdoksi, kuta pitemmälle edistytään.

On senvuoksi ilolla tervehdittävä sitä tosiasiaa, että osuustoiminnan keskittäminen *tällä alalla* tätä nykyä näyttää olevan verrattain lähellä toteutumistaan, että, toivottavasti tulee pian riippumaan meidän maanviljelijöistämme itsestään, tahtovatko he yhä edelleenkin tyytyä valituksiin vaiko ryhtyä toimeen, päästäkseen osallisiksi siitä höyryntapaisesta voimasta, joka viime vuosikymmeninä on niin silminnähtävästi kohottanut kauppaamme ja teollisuuttamme. Tunnettua näet on, mitä suuria etuja kauppamme ja teollisuutemme nauttii nykyisistä pankkilaitoksistamme sekä myöskin että samat pankit eivät ole muuta kuin harvoissa poikkeustapauksissa kyenneet palvelemaan maanviljelijäin liikepääoman tarvetta.

Sillä *tahtoa* niiltä ei ole ainakaan alussa puuttunut. Esimerkiksi »Suomen Pankki» oli kyllä aiottu maanviljelystäkin varten. Siinä oli alkujaan useampiakin erityisiä rahastoja, joista sai lainata yksinomaa maanviljelyksen edistämiseksi ja vielä v:n 1859 ohjesäännössä määritellään, miten niistä lainoja annettaessa on katsottava, että sisämaassa asuva maanviljelijä sekä uutisviljelyksiä, etenkin suoviljelystä

harjoittava ja eteviä karjarotuja edistävä saisi lainoja ennen muita.

Niinikään olivat aikeet hyvät maanviljelyksen eduksi kun v. 1862 ryhdyttiin »Suomen Yhdyspankkia» perustamaan. Senkin tarkoitukseksi aijottiin näet m. m. maanviljelijäin liikeluottotarpeen tyydyttäminen. Mutta tunnettua on, ett'eivät kumpikaan näistä pankeista ole kyenneet lupauksiaan ja aikeitaan täyttämään. Kun sen jälkeen on meillä useampiakin yksityispankkeja perustettu, niin eivät ne enää ole tietääkseni tuollaisia lupauksia ainakaan julkisesti tehneetkään, syystä että kokemus oli niin hyvin meillä kuin muuallakin osoittanut tällaiset pankit mahdottomiksi tyydyttämään maanviljelijäin tarvetta. Poikkeuksen teki kuitenkin v. 1897 »Suomen Maanviljelys- ja Teollisuus pankki», jonka perustajat erityisessä julkaisussa nimenomaan lupasivat ryhtyä täyttämään sitä aukkoa, minkä tähänastiset pankit olivat jättäneet. Laveissa esityksissä puhuttiin erityisesti maanviljelyksen luottotarpeesta ja luvattiin tulla varsinkin sen avuksi: näillä lupauksilla matkustettiin hankkimaan erityisesti maanviljelijäin säästöjä osakkeitten ja talletusten muodossa uuteen pankkiin. Mutta kysymys siitä, *millä tavoin* uusi pankki aikoisi maanviljelijöitä auttaa, jäi selvittämättä. Tämän vuoksi asiantuntijain puolelta koetettiin vakavasti varoittaa ainakin muutamia niitä henkilöitä, joitten tiedettiin uskottelevan maanviljelijöitä tässä suhteessa, mutta turhaan. Nyt tunnemme jo mitä hyötyä maaviljelyksellämme on ollut tästä surkuteltavasta »viimeisestä ponnistuksesta».

Kuinka voitiin siis jo alussa ryhtyä varoittamaan maanviljelijöitä tästä yrityksestä?

Senvuoksi että huomattiin, että nuot uuden pankin perustajat eivät olleet perehtyneet siihen kokemukseen, mikä muissa maissa oli viime puolen vuosisadan kuluessa saatu maanviljelyskrediitin alalta. Tämä kokemus oli näet opettanut, että tähän saakka meillä tunnettu pankkimuoto ei kykene, vaikkapa sillä olisikin hyvää tahtoa, tyydyttämään maanviljelyksen tarpeita ja että useimmissa muissa sivistysmaissa sen vuoksi vähitellen on syntynyt aivan uusi pankkimuoto erityisesti maanviljelijöitä ja eritoten pikkuviljelijöitä varten.

Erotus tähän asti meillä tunnetun ja tämän uuden maanviljelijöitä varten järjestetyn pankkimuodon välillä on aivan sama, kuin mitä edellisessä on esitetty nykyjään vallalla olevan ja osuustoiminnallisen kauppamuodon välillä oston alalla.

Kaupunkilaispankit ovat näet järjestetyt ylhäältäpäin, rahantarjoojain etuja silmällä pitäen. Ne joilla rahoja on, pyrkivät saamaan niillä mahdollisimman suurta voittoa. Sen vuoksi lainoja mieluimmin myönnetään niille, jotka voivat maksaa korkeimpia korkoja, s. o. kauppijaille ja teollisuudenharjoittajille; ja sen vuoksi niitä myöskin lainataan mahdollisimman lyhyeksi ajaksi. Lyhyeksi ajaksi voipi kauppias kyllä ottaa lainoja, mutta maanviljelijä tarvitsee pitempiaikaisia lainoja. Tähän tulee vielä lisäksi, että kaupungeissa sijaitsevat pankit eivät voi tuntea ja pitää silmällä maanviljelijöitä, jotka asuvat etäämpänä; ja se on kuitenkin välttämätöntä luottoa myöntäessä.

Maanviljelijöitä varten keksitty osuustoiminnallinen luottojärjestelmä taas on järjestetty alhaaltapäin: Lainaa tarvitsevat liittyvät yhteen hankkiak-

seen yhteisellä vastuulla rahaa niin huokealla kuin mahdollista ja ainoastaan sen verran kuin he todella tarvitsevat. Tällaisessa »pankissa» asetetaan sen vuoksi uloslainauskorko niin alhaiseksi kuin mahdollista ja laina-aika niin pitkäksi, kuin todellinen tarve vaatii. Tämän pienen paikallisen kassan asiana on myöskin, harjoittaa sitä silmälläpitoa, lainanottajaan nähden joka luottoa myönnettäessä aina on välttämätön, mutta joka suuren, kaupungissa hoidetun pankkiosakeyhtiön puolelta kuten sanottu on maanviljelijöihin nähden mahdoton toteuttaa.

Tämä on ainoa vahvaksi tunnettu perustus, jolle kunnollinen maanviljelysluotto liikepääomaa varten on perustettava.

Arvaan että monikin on edellistä esitystä lukiessa, puhuttaessa siitä, miten osuustoiminnan keskittäminen välttämättömästi vaatii, että sitä ennen on syntynyt tarpeellinen määrä paikallisosuuskuntia, on tullut itsekseen kysyneeksi, mitenkä siis on ryhdytty nyt jo perustamaan keskuslainarahastoa, ennenkuin on olemassa paikallisosuuskuntia. Ja se kysymys on kyllä tavallansa oikeutettukin. On näet aluksi todellakin pidetty arveluttavana tällaista menettelyä, mutta kuta enemmän asiasta on keskusteltu ja siihen perehdytty, sitä varmemmaksi on tultu siitä, että puheena oleva järjestys tällä (luoton) alalla meidän oloissamme on oikea.

On näet olemassa monta tärkeätä eroavaisuutta tällaisen rahaliikkeen ja kauppaliikkeen keskittämisen välillä. Ensiksikin täytyy ottaa huomioon, että keskuskaupan tulee itse kannattaa itsensä, jota vastoin puheena olevaa keskuslainarahastoa ei aloteta, ellei se saa valtion apua. Keskuskauppa siis ehdottomasti

tarvitsee verrattain suuren määrän siihen uskollisesti liittyneitä paikallisosuuskuntia, jota vastoin keskuslainarahasto voi alottaa toimensa jo niin pian kuin muutamiakaan osuuskassoja on syntynyt. Toiseksi keskuskaupan hoitaminen on paljoa vaikeampi tehtävä, kuin keskuslainarahaston. Tavaran ostaminen oikeaa laatua, oikeaan aikaan ja oikeasta hinnasta, sen säilyttäminen pilautumasta, varastohuoneitten hankkiminen, konttorinhoito — kaikki tämä vaatii paljo enemmän kokemusta ja varoja kuin sellaisen lainarahaston hoito, josta tässä on puhe.

Vieläkin on yksi tärkeä syy olemassa, joka on saanut meidät keskuslainarahastoa perustamaan näin ajoissa, ja se on oikeaan suuntaan perustettujen paikalliskassojen aikaansaaminen.

Paikalliskassat ovat itse asiassa kaikista osuuskunnista helpoimmat ja yksinkertaisimmat hoitaa, sitten kuin ne kerran on saatu oikeaan suuntaan järjestetyiksi. Mutta juuri niiden järjestämiseen ja kehittämiseen alunpitäen siihen suuntaan, että niistä koituu maaviljelyksellemme todellista hyötyä, tarvitaan ehdottomasti perehtyneitä miehiä, jotka täysin antautuvat siihen, sekä rupeavat matkustamaan kassojen perustamista neuvomassa ja niiden liikkeen hoitoa valvomassa. Tätäkin varten siis on keskuslaitos tarpeellinen.

Täten on toivottu saada tämä tärkeä liike vakavalle kannalle ja turvatulle pohjalle.

Toinen kysymys, mikä lukijassa arvatenkin on tämän esityksen aikana noussut, on siitä, minkä vuoksi keskuslainarahasto on perustettu osakeyhtiöksi, kun kerran osakeyhtiöt yleensä toimivat aivan toiseen suuntaan kuin osuuskunnat.

Sen vuoksi pyytäisin saada kääntää huomiota tarkastamaan, millaiseksi tämä »Keskuslainarahasto-osakeyhtiö» on aiottu.

Lainarahaston tarkoituksena on paikallisten osuuskassojen välityksellä tyydyttää maalaisväestön, etupäässä pienten maanviljelijäin, luoton tarvetta mahdollisimman edullisilla ehdoilla.

Tämä »mahdollisimman edullisilla ehdoilla» tarkoittaa sitä, että valtiolta toivotaan saada ei ainoastaan vuotuista apua liikkeen hoitokustannuksiin, vaan huokeita lainoja sen mukaan kuin tarve vaatii.

Sanoin että tästä laitoksesta tullaan antamaan lainoja maalaisväestölle ainoastaan *osuuskassojen välityksellä.* Ei siis tulla antamaan mitään lainoja yksityisille henkilöille, ei osakeyhtiöille tai muille sellaisille yrityksille. Eivät edes ne yksityiset henkilöt, jotka nyt kirjoittavat itsensä osakkaiksi, tule saamaan siitä lainoja.

Mitä taas osuuskassoihin tulee, niin ne ovat perustettavat ja niitä tulee hoitaa tarkasti määrättyjen periaatteiden mukaan, ja niiden hoitajina tulee olla sellaisia henkilöitä, joitten kunnollisuudesta ja luotettavaisuudesta Keskuslainarahasto saapi varmoja tietoja.

Mitä niihin periaatteihin tulee, joita kassoja hoidettaessa täytyy noudattaa, niin on huomattava, että osuuskuntiin liittyviltä vaaditaan rajatonta vastuueli lisämaksuvelvollisuutta kassojen veloista, että lainoja annetaan ainoastaan sellaisiin tarkoituksiin, jotka ovat omansa lainanottajan taloutta todellisesti pitkän päälle parantamaan, että on pidettävä silmällä että lainat käytetään niihin tarkoituksiin, joihin ne on otettu, että lainat heti haetaan ulos, jos ei niin tehdä, että osuus-

kunta käsittää ainoastaan niin pienen alueen, että sen jäsenet hyvin voivat tuntea toisensa ja seurata toistensa siveellistä ja taloudellista kehitystä, että osuuskuntien aina tulee antaa Keskuslainarahaston tarkastaa tilinsä, että paikalliskassan hoitajain tulee tyytyä joko palkatta toimimaan tai ainakin vähäiseen määrättyyn vuosipalkkaan, eikä vaatia mitään %:ia liikkeestä, joka voisi houkutella häntä vaarallisiin liikeyrityksiin, y. m. s.

Kaikki nämät varokeinot osuuskassojen hoitoon nähden on kokemus muissa maissa havainnut välttämättömiksi sen vuoksi, että niistä tulisi liikkeelle luotettavia lainanottajia ja että Keskuslainarahasto tulisi varmaksi. Ei voine kyllin usein muistuttaa siitä tosiasiasta, että kun eräs osuuskassojen liitto Saksassa, johon kuuluu kolmattatuhatta paikalliskassaa, joku aika sitten vietti ensimäisen kassansa ja samalla koko tämän liikkeen 50-vuotisjuhlaa, niin se voi ylpeydellä vakuuttaa, että »koko tällä ajalla ei ollut yhtään tähän liittoon kuuluvaa kassaa tehnyt vararikkoa eikä yksikään jäsen tullut kärsimään penninkään vahinkoa».

Toinen tavallisista osakeyhtiöistä poikkeava määräys tässä Keskuslainarahastossa on se, että yksityisille ei myönnetä muita osakkeita, kuin ne 3,000, jotka perustajat ovat merkinneet että nämätkin perustajat tullaan tulevaisuudessa lunastamaan pois ja että uusia osakkeita myönnetään ainoastaan osuuskassoille, jotka lopulta yksin tulevat koko Keskuslainarahaston omistajiksi. Tässä tulee siis tapahtumaan samanlainen kehitys kuin Suomi-yhtiössä äskettäin on päättynyt, josta yhtiöstä myöskin, kuten tunnettu, kaikki yksityiset osakkaat ovat poislunastetut ja joka

sen kautta on muuttunut niiden omaksi, jotka sitä hyväkseen käyttävät.

Kolmas tässä Keskuslainarahasto-osakeyhtiössä huomattava määräys koskee vuosivoiton käyttämistä. Siitä säädetään näet, että osakkaille ei missään tapauksessa saa myöntää korkoa enempää kuin $5\,^1/_2\,\%$, että loput on käytettävä osaksi perustaja-osakkeitten lunastamista varten, osaksi pantava vararahastoon, kunnes tämä nousee miljoonaan markkaan, jotta liike saataisiin mikäli mahdollista itsenäiselle ja vakavalle pohjalle, sekä että sen jälkeen yhtiökokous (s. o. liikettä omistavat ja liikettä käyttävät paikalliset osuuskassat) saa määrätä vuosivoiton ylijäämästä.

Lopuksi on vielä erityisesti merkille pantava se määräys, että tämän Keskuslainarahasto-osakeyhtiön sääntöihin eli *yhtiöjärjestykseen älköön ilman kaikkien osakkaitten suostumusta tehtäkö muutosta*, joka sisältää sallitun korkeimman osingon korotusta tai vakuuttaa perustaja-osakkaitten omistajille suurempia tai muita etuja kuin säännöissä sanottu on, älköön myöskään vararahastoa tai osaa siitä liitettäkö osakepääomaan ja osakkeita tästä määrästä ulos annettako tai yhtiötä ilman laissa määrättyä syytä hajoitettako.

Tästä näkee siis, että tässä ei voi millään keinoin tulla kysymykseen poikkeaminen perustettaessa silmämääränä olleesta tarkoituksesta.

Jo näistä viittauksista käynee selville, mikä merkitys puheena-olevalla lainausjärjestelmällä tulee olemaan maanviljelyksemme elähyyttäjänä ja maanvilelijäimme tulevaisuuden luottamuksen kohottajana.

5. Mitä osuustoiminta vaatii yksityiseltä.

Kun nyt katsomme taaksepäin, niin näemme, että osuustoiminnallinen liike vaatii joka alalla, niin hyvin oston ja myynnin kuin luotonkin alalla, että maanviljelijät kukin paikkakunnallaan perustavat pienempää aluetta käsittäviä paikallisia osuuskuntia, joissa jäsenet sitoutuvat keskenäiseen takuuseen ja alistuvat osuuskunnan valvonnan ja tarkastuksen alaisiksi sekä aluksi tyytyvät vähäpätöisiltäkin näyttäviin tuloksiin, siinä varmassa luottamuksessa, että he laskevat kulmakiviä perustukseksi rakennukselle, joka tulevaisuudessa on oleva heille itselleen ja heidän lapsilleen suojana pahojakin säitä vastaan.

Eräs tämän liikkeen ystäviä on sanonut, että mikäs kumma Pellervon on ajaa asiaansa, kun siinä aina voi vedota asianomaisten omaan etuun. Mutta jos otamme huomioon, mitä tässä juuri on esitetty, niin tämä helppous ei olekaan niin suuri ja varma, kuin miltä se alussa näyttää. Ja kun lisäksi ottaa huomioon, että *tämä* liike tulee koskemaan uskomattoman monien yksityisetuihin, jota esimerkiksi kansanvalistustyö ei tee, niin voipi helposti käsittää, että se monin paikoin vaatii alkuunpanijoiltaan ja johtajiltaan tavallista suurempaa innostusta, tavallista suurempaa itsensäkieltäymystä, tavallista suurempia uhrauksia.

Se vaatii ensiksikin, että näissä asioissa kaikki politiikki ja puolueviha on lakkautettava. Eräs osuustoiminnan johtajia ulkomailla on äskettäin lausunut maanviljelijöille, että »kuta vähemmän te sekoitatte politiikkiä taloudellisyhteiskunnallisiin asioihinne ja kuta enemmän taloudellisyhteiskunnalliset näkökoh-

dat voivat päästä määräämään politiikkiänne, sitä parempi itsellenne ja yhteiskunnalle».

Se vaatii toiseksi että osuustoimintaan ei saa mitenkään sekoittaa uskonnollisia erimielisyyksiä, vaan tulee uskonnoltaan mitä erimielisimpienkin taipua näissä kysymyksissä veljellisesti vetämään yhtä köyttä.

Se vaatii kolmanneksi että osuustoiminnallisen liikkeen alkuunpanija ja johtaja on siksi vakaunut asiansa tärkeydestä, että hän ryhtyy siihen, vaikka hän ei voisikaan odottaa ensi hetkessä hyviä tuloksia, vaikka hän useimmissa tapauksissa ei tule saamaan kiitosta tai tunnustusta, ei edes niitten puolelta, joiden hyväksi hän toimii, vaan usein saapi kokea kiittämättömyyttä, ja vihdoin että hän on valmis panemaan itsensä alttiiksi häväistykselleKin, sillä sitä eivät tule säästämään ne, jotka pelkäävät, että heidän yksityisetunsa tästä liikkeestä tavalla tai toisella voisivat tulla häiriytymään.

Tämä tällainen hiljainen innostus on luonnollisesti paljoa harvinaisempi ja ihmiset ovat yleensä paljoa vähemmin taipuvaisia antautumaan sille, kuin pikaisesti leimahtavaan tuleen äkillisen suurteon hyväksi. Mutta ilman tätä hiljaisesti lämmittävää innostusta ei mikään suuri aate ole koskaan voittanut alaa ja ilman sitä emme mekään voi mitään saavuttaa. Sillä mehän pyrimme saamaan aikaan hitaasti tapahtuvaa *muutosta koko yhteiskunnallisessa rakenteessa, muutosta ihmisten katsantokannassa,* sellaista muutosta ihmisten henkisessä ja aineellisessa elämässä, joka tulee tavallansa tuntumaan perustuksia myöten. Sellaiset »vallankumoukset» yhteiskunnassa ja ihmissielussa voivat ainoastaan hitaasti tapahtua. Jos ne

voitaisiin kovin helposti saada aikaan, niin se olisi suorastaan onnettomuudeksi ihmiskunnalle. Meidän täytyy sen vuoksi tyytyä siihen, että me ainoastaan pitkällisen, levollisen, sitkeän ja yhdenmukaisen työn kautta voimme jotain pysyvää tällä alalla saada aikaan ja meidän täytyy toivoa, että tuolta hiljaisesta arkielämästä, meidän syrjäkylistämmekin, on nouseva miehiä ja naisia, jotka tuntevat povessaan löytyvän sitä siveellisesti velvoittavaa voimaa, mikä pakoittaa heidät astumaan esiin ruvetakseen työtovereiksemme.

Ja mikä on antava heille uskallusta ja voimaa ja tulevaisuuden toivoa?

Se on vakaumus siitä, että tässä on kysymyksessä Suomen maanviljelyksen uudestasyntyminen ja Suomen talonpoikaissäädyn siveellisen ja taloudellisen itsenäisyyden aikaansaaminen, säädyn, josta on tuleva se kansallisen sivistyksemme kurkihirsi, jota kansamme kaipaa.